

מפרט המבחן בתורה בחומש במדבר לכיתה ד', התשע"ב (2012)**מסגרת המבחן**

הנושאים הנבדקים במבחן הם אלה הנלמדים בשיעורי התורה בכיתה ד' בבית הספר היסודי הממלכתי-דתי, על-פי תכנית הלימודים במקרא בבית הספר הממלכתי-דתי, משרד החינוך והתרבות, ירושלים תשנ"ג.

במבחן שלושה חלקים:

(א) ידיעת פסוקים בעל-פה

(ב) התורה ומשמעותה

(ג) פירוש רש"י לתורה

בטבלה 1 שלהלן מצוין כל חלק במבחן ומתוארים הנושאים שבהם הוא עוסק.

שימו לב: הניקוד של כל חלק במבחן הוא חלק מן הציון הכולל במבחן.

משך הבחינה שעה וחצי (90 דקות).

בנספח המצורף למפרט זה מפורטים הפסוקים שיש ללמד עם פירוש רש"י והפסוקים שהתלמידים יידרשו לדעת בעל-פה.

שימו לב: מספר הפסוקים קטן ממספר הפסוקים שפורסמו בעבר, מתוך רצון לאפשר למורים להעמיק בפשט הכתוב.

באתר האינטרנט של מינהל החינוך הדתי, בכתובת: www.education.gov.il/Hemed, תחת הקטגוריה "תכניות לימודים ומבחנים", מופיע מסמך ובו מיפוי מפורט של הנושאים בחומש במדבר (תכנים, רעיונות וערכים, מושגים ומונחים).

עקרונות המבחן

- א. בחלק א' לא יותר השימוש בחומר עזר כלשהו.
- ב. בחלקים ב' ו-ג' יותר השימוש בחומש במדבר עם פירוש רש"י.
- ג. במבחן יהיו שאלות שעליהן יידרשו התלמידים להשיב בלשונם, ושאלות שעליהן יידרשו להשיב בלשון הכתוב.
- ד. הערכים העולים מן הכתובים הם חלק מרכזי בלמידה, והם באים לידי ביטוי במבחן הן בחלק העוסק בתורה ובמשמעותה והן בחלק העוסק בפירוש רש"י.

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, ת"ד 7222, תל-אביב מיקוד 67102
טל' 03-7632888, פקס. 03-7632889 • rama@education.gov.il
אתר ראמ"ה: <http://rama.education.gov.il>

עמוד 1 מתוך 5 עמודים

טבלה 1: מבנה המבחן, הנושאים הנבדקים ומשקלם בציון הסופי

המשקל היחסי של החלק	הנושאים הנבדקים	החלק במבחן
10%	ידיעת פסוקים בעל-פה ידיעת סדר הפרשיות בחומש בעל-פה במבחן תופיע שאלת הבנה של פשט על אחד הפסוקים קריאת כתב רש"י והעתקה למחברת	חלק א ושנתם לבניך – ללא חומש
70%	1. ידיעה והבנה של תוכן הפסוקים בספר במדבר על-פי הפשט, לרבות הגדרת גבולות היחידה, איתור פרטים ביחידה, הבעת תוכן הכתוב בלשון התלמידים וביסוס התשובה על-ידי ציטוט מפסוק 2. הכרת ערכים ומידות טובות העולים מתוך הכתובים 3. הכרת סיפורים/אירועים מספר במדבר, לרבות: – דמויות ותכונותיהן – מקומות וההתרחשות בהם 4. הכרת המצוות בספר במדבר וזיהוין בקטע נתון	חלק ב התורה ומשמעותה
20%	1. יכולת לאתר בפסוק את הקושיה שעליה עונה רש"י ואת תשובתו 2. הבנת מסרים חינוכיים- ערכיים בדברי רש"י והבעתם בלשון התלמידים 3. הבנת הביטויים האלה בדברי רש"י: כתרגומו, דבר אחר, שני כתובים המכחישים זה את זה, סמיכות פרשיות	חלק ג פירוש רש"י לתורה

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, ת"ד 7222, תל-אביב מיקוד 67102
טל' 03-7632888, פקס. 03-7632889 • rama@education.gov.il
אתר ראמ"ה: <http://rama.education.gov.il>

עמוד 2 מתוך 5 עמודים

נספח: רשימת דיבורים מתחילים של רש"י המומלצים להוראה

מיקוד והערות	דיבור המתחיל	פסוק	פרק
הסיבה לריבוי המפקדים – ייתור מסר חינוכי: חיבתן של ישראל לפני ה'	"וידבר... במדבר סיני"	א	א'
שתי משמעויות למילה "אותות" והביטוי שלהן בפסוק	"באתת"	ב	ב'
יישוב סתירה או אי-התאמה מסר חינוכי: ערכו של לימוד התורה	"ואלה תולדת אהרן ומשה"	א	ג'
מסר חינוכי: אוי לרשע אוי לשכנו	"משפחת בני קהת יחנו... תימנה"	כט	ג'
מסר חינוכי: טוב לצדיק טוב לשכנו	"משה ואהרן ובניו"	לח	ג'
זיהוי פרטים הנרמזים בכתוב מכליל מסר חינוכי: ההתרחקות הרצויה מן החטא	"וישלחו מן המחנה"	ב	ה'
משפט שמושאו אינו ברור, ולפיכך ניתן לפרשו בשתי דרכים	"ואני אברכם"	כז	ו'
גילוי המשמעות על סמיכות פרשיות – מעלתו של אהרון	"בהעלתך" (ד"ה הראשון)	ב	ח'
פירוש המושג "לקיחה" לאדם, בניגוד לחפץ. מסר חינוכי: הזכות לשרת את ה'	"קח את הלויים"	ו	ח'
אין מוקדם ומאוחר בתורה	"בחדש הראשון"	א	ט'
מיקוד המודעות בערך מסר חינוכי: רצון עז לקיים מצווה	"למה נגרע" (מהמילה: "וראויה")	ז	ט'
מסר חינוכי: השבת אבדה	"מאסף לכל המחנות" (עד המילים: "נחזירו לוי")	כה	י'
מי הם משנאי ה'? חיבת הקב"ה לעם ישראל	"משנאיך"	לה	י'
מסר חינוכי: הגנות שבכפיות טובה	"רע באזני ה'", "ויחר אפו"	א	י"א
פתרון קושי באמצעות משל	"ויצעק העם אל משה"	ב	י"א
גילוי משמעות המרומזת בתיבה	"והאספסף"	ד	י"א
יישוב סתירה לכאורה בין שני עניינים	"מי יאכלנו בשר"	ד	י"א
יישוב סתירה לכאורה בין שתי פרשיות	"אשר נאכל במצרים"	ה	י"א
שכרם של הסובלים למען ישראל, שכר מידה כנגד מידה	"אשר ידעת כי הם וגו'"	טז	י"א

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, ת"ד 7222, תל-אביב מיקוד 67102
טל' 03-7632888, פקס. 03-7632889 • rama@education.gov.il
אתר ראמ"ה: <http://rama.education.gov.il>

עמוד 3 מתוך 5 עמודים

מיקוד והערות	דיבור המתחיל	פסוק	פרק
לקשר עם רש"י לעיל, ח, ו	"ולקחת אותם"	טז	י"א
מסר חינוכי: מידת הענווה	"וישארו שני אנשים"	כו	י"א
עיון בפירוש להשלמת פרטים שאינם מבוארים בפסוק	"והמה בכתבים"	כו	י"א
מידות: כיצד מספרים בשבחו של אדם	"ויצאו שניהם"	ה	י"ב
דרך ארץ, האחריות המוטלת על המנהיג	"רפא נא לה"	יג	י"ב
שכר מידה כנגד מידה	"והעם לא נסע"	טו	י"ב
גילוי המשמעות של סמיכות פרשיות מסר חינוכי: צריך ללמוד מכישלונות	"שלח לך אנשים"	ב	י"ג
הבנת הריאליה, סימנים לבדיקת החוזק של יושבי הארץ	"החזק הוא הרפה"	יח	י"ג
שינוי מלשון רבים ללשון יחיד, ערך תפילה על קברי צדיקים	"ויבוא עד חברון"	כב	י"ג
דרך הפנייה של כלב	"אל משה"	ל	י"ג
אוי לרשע ואוי לשכנו, הסיבות למחלוקת	"ודתן ואבירם"	א	ט"ז
מסר חינוכי: האחריות המוטלת על המנהיג בהשכנת שלום	"וישלח משה"	יב	ט"ז
מסר חינוכי: לקטורת אין כוח משל עצמה, אלא "החטא הוא הממית"	"ויעמוד בין המתים"	יג	י"ז
הבנת הייתור בפסוק	"כל העדה"	א	כ'
זכותה של מרים	"ולא היה מים לעדה"	ב	כ'
ביאור כתוב על סמך נתונים בכתוב אחר – בין ישראל לאדום	"פן בחרב אצא לקראתך"	יח	כ'
מעלתו של אהרן כרוֹדף שלום, ושכרו	"כל בית ישראלי"	כט	כ'
מסר חינוכי: הצדיק אינו נוקם	"ויתפלל משה"	ז	כ"א
מיקוד המודעות בערך כוחה של התפילה (אין הנחש ממית או מחיה)	"כל הנשוד" (מהמילים: "ואמרו רבותינו...")	ח	כ"א
מסר חינוכי: השוואה בין צדקותו של אברהם לרשעותו של בלעם	"ויחבש את אתנו"	כא	כ"ב

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, ת"ד 7222, תל-אביב מיקוד 67102
טל' 03-7632888, פקס. 03-7632889 • rama@education.gov.il
אתר ראמ"ה: <http://rama.education.gov.il>

עמוד 4 מתוך 5 עמודים

מיקוד והערות	דיבור המתחיל	פסוק	פרק
מסר חינוכי: שבחן של ישראל בסידור המחנה, וכן ברש"י כ"ד, ה"מה טובו אהליך יעקב"	"שכן לשבטיו"	ב	כ"ד
סיבה לריבוי המניינים – תשובת רש"י באמצעות משל	"ויהי אחרי המגפה"	א	כ"ו
מסר חינוכי: הנשים מחבבות את הארץ	"ובאלה לא היה איש"	סד	כ"ו
זיהוי קשר סיבתי בין מאורעות	"ויקרב משה את משפטן"	ה	כ"ז
מיקוד המודעות במנהיגותו של משה	"וידבר משה אל ה'"	טו	כ"ז
מיקוד המודעות בערך ההנהגה הראויה	"אשר יצא לפניהם"	יז	כ"ז
מיקוד המודעות בערך של עין טובה של משה	"ויסמך את ידיו"	כג	כ"ז
מיקוד המודעות בערך של מסירות נפש של משה לציווי ה'	"וידבר משה"	ג	ל"א
שבחן של מנהיגי ישראל בעיני העם	"וימסרו"	ה	ל"א
השוואה בין פסוקים המובילה למסר החינוכי: חשיבות האדם על-פני הרכוש	"נבנה למקננו פה"	טז	ל"ב
מסר חינוכי: שני פירושים (1) הכהונה משרה שכינה בישראל, הרציחה מסלקת שכינה (2) אחריות הכהן הגדול על כלל ישראל	"עד מות הכהן הגדל"	כה	ל"ה

רשימת פסוקים ללימוד בעל פה

(הפרק מצוין באות מודגשת, והפסוקים מצוינים באותיות רגילות)

י', ט-י, לה-לו; י"ב, ג, ז-ח, יא, יג; י"ד, ז, יט-כ, כד; ט"ז, כב; כ"א, יז-יח;
כ"ג, ז-י; כ"ד, ה-ו; כ"ז, טז

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, ת"ד 7222, תל-אביב מיקוד 67102

טל' 03-7632888, פקס. 03-7632889 • rama@education.gov.il

אתר ראמ"ה: <http://rama.education.gov.il>

עמוד 5 מתוך 5 עמודים